

BYZANTSKÉ
LEGENDY
VYBĚR TEXTŮ ZE IV. – XII. STOLETÍ

Přeložili:

Emilie Bláhová
Zoe Hauptová
Václav Konzal
Ilona Páclová

Pavel Mervart
2007

Ve dnech panování Pána našeho Ježíše* Krista skončily se vesškeré bludy* a uctívání démonů*. V té době žila jedna zbožná a bohabojná žena jménem Theodora. Po všechny dny svého života konala zbožné skutky a žijíc podle Božích příkazů porodila svaté Kosmu* a Damiána. Když se narodili, šťastná Theodora je vychovávala ve vši zbožnosti a učila je Písmu svatému. A Duch* svatý je vyučil ve vědě lékařské, aby léčil podle slov evangelia „všelikou nemoc a všeliký neduh nejen u lidí, ale i u zvířat“ (Mt 4, 23; 9, 35; 10, 1), takže se naplnilo to, co bylo řečeno prorokem*: „Clověka i zvíře zachráníš, Hospodine.“ (Z 36, 7) Neduhů pak, které léčil svatý Kosmas a Damián, byly tyto: ve jménu Ježíše Krista slepým navracel zrak, chromým schopnost chůze, zmrazčené uzdravoval, vyháňal demony a podle udělené jim moci léčil každou nemoc v lidském těle. Za léčení nikdy od nikoho nebrali mzdu, ani od bohatého, ani od chudého, naplňující tak Spasitelův příkaz: „Zdarma jste dostali, zdarma dejte.“ (Mt 10, 8)

V oněch dnech žila jakási žena jménem Palladia, upoutaná nemocí na lože. Ta utratila všechny peníze, ale od lékařů, kteří jí navštěvovali, nezískala úlevy. Když uslyšela, jak Kosmas a Damián léčí a uzdravují, s vírou se na ně obrátila a poprosila je, aby k ní přišli. Tak svatí služebníci Kristovi Kosmas a Damián, když viděli její víru, ochotně přišli a pomohli jí. Žena poznala, že se vyléčila díky jejich příchodu a pomoci, a vzdala chválu Bohu, který je ozdobil mocí uzdravovat; vědouc pak, že oni nikdy nebrali od nikoho odměnu, ani od bohatého, ani od chudého, neboť plnili Spasitelův příkaz, podstřela tajemě Palladia svatému Damiánovi tři vejce; a když je odmítl přijmout, padla před ním žena na kolena a strážně ho zapřísahala, a tak svatý Damián přijal tedy od ní ona tři vejce, aby nepohrdl jejím zapřísaháním, neboť žena ho zapřísahala silou Boží. Když se o tom dozvěděl svatý Kosmas, byl velmi zarmoucen tím, že jeho bratr vzal ta tři vejce, a našel, aby po smrti byl pochován jinde než bratr. Té noci se Hospodin* ve snu zjevil svému služebníku Kosmovi, říka: „Proč jsi tak hovořil? Tvůj bratr nevezal ta tři vejce jako mzdu, ale vzal je, jsa zapřísahán jménem mým a protože se neopovážili opovrhnout zapřísaháním, v němž žena uzila mého jména.“

Když pak byli bratři mnohé zázraky* učinili a skrze ně mnohá znamení se lidem zjevila, zesnuli svatý Damián v pokoji a poctěn byl korunou svatosti stejně jako všichni ostatní svatí*.

Svatý Kosmas pak uzdravoval nejen ve městě, ale i na poušti pečoval o němou tvář, takže krajiny, uviděl velbloudici zmrazčenou dšabem*, prohlédl ji, uzdravil a pro-pustil ji. Vykonav množství zázračných uzdravení a znamení na poušti i ve městě, svatý Kosmas rovněž zemřel a pocen byl korunou jako všichni ostatní svatci Kristovi. Veliký zástup proudil k jeho ostatkům. Lidé se dohadovali, nevědouce, kam a jak pohřbit svétce, když tu náhle přiběhla křičící velbloudice hovotící lidským hlasem: „Lidé Boží, viděli jste množství zázraků a znamení svatých a slavných služebníků Kristových Kosmy a Damiána, a to nejen vy, ale i my, zvířata, která jsme k tomu, abychom vám sloužila. Proto já, vděčná jim jako všichni, přiběhla jsem oznámit vám, co Hospodin zjevil služebníkům svým Kosmovi: bratři nesmějí být od sebe vzájem-ně odloučeni, ale mají odpocívat spolu.“ Všechen lid obklopující svétcovy ostatky to uslyšel a pomodlil se k Bohu, který vyjevil svůj záměr skrze němou tvář obdatenou lidskou řečí; Kosmu pohřbili spolu s bratrem na místě zvaném Ferebán*. A oni – bratři rodem i vřou – dodnes pokračují v uzdravování.

Když je společně pohřbili na místě zvaném Ferebán, jakýsi tam žijící rolník šel v době žni pracovat na své pole. Poněvadž mu bylo horko, ukryl se pod strom, aby se ochladil. Když rolník tvrdě usnul, do otevřených ust mu vlezl had a dostal se až do mužova žaludku. Když se rolník prospal, nevěda o tom, co se stalo, pospíchal pracovat na poli. Večer se vrátil do svého domu a domáci, když mu připravili jídlo, postavili je před něho a on pojedl a šel spát na svou postel. Sorva rolník usnul, had mu začal drasat útroby a on začal křičet. Všichni se probudili a prohlíželi ho, ale nemohli rozoznát, jaká nemoc ho napadla. Rolník však vzkrtkl silným hlasem: „Bože svatého Kosmy a Damiána, pomoz mi!“ Když ho had ještě silněji začal drasat, běžel na místo zvané Ferebán, kde svétci byli pohřbeni, a zvolal silným hlasem: „Bože svatého Kosmy a Damiána, pomoz mi!“ Když ho had ještě silněji začal hnát původce zla – dšaba v podobě hada, touž cestou, jakou vešel. A když svétci začali hada vyhánet, povylezl z jeho úst a vyšel. Všichni lidé viděli tento zázrak, který svétci udělali. Když had opustil rolnikovo tělo, ten se probudil a zvolal: „Ať se nikdo toho hada nedotkne, protože je mu natřeno, aby odešel do pekla.“ Při těchto slovech had zmizel.

Byl jakýsi člověk jménem Malchos. Ten neustále setrval v chrámě* svatého Kosmy a Damiána a viděl zázraky, které dělal. Když se chystal na dalekou cestu, přišel do svého domu a řekl své ženě: „Půjdemě do chrámu svatého Kosmy a Damiána.“ Ona pak, když to uslyšela, ochotně následovala svého muže. Když přišli na místo zvané Ferebán, řekl Malchos své ženě: „Hled, vydávám se na dalekou cestu a tebe svě-tuji svatému Kosmovi a Damiánovi. Zůstavej ve svém domě a toto je pro tebe heslo; když se Hospodinu zachce, pošlu pro tebe a vezmu tě k sobě.“ Když to ten člověk vyřkl, vydal se na cestu, a jeho žena se vrátila do svého domu. Za několik dní dšabel, znaje heslo, které muž řekl své ženě, proměnil se v mladíka a přišel k ženě, před-stoupil před ni a řekl jí: „Hled, tvůj muž mne poslal, abych tě odvedl z tohoto města k němu.“ A když ona odmítla jít, dšabel jí řekl heslo. Žena pravila: „Toto heslo je mi

známo, ale nemohu jít s tebou, neboť muž mne světil svatému Kosmovi a Damiá-novi. Ale chceš-li, vstup do jejich chrámu a polož ruku na oltář* a potvrd' mne, že mi nečiníš nic zlého.“ A původce zla, dšabel, ochotně souhlasil, jsa rozhodnut nechat moci svétců, a vstoupiv v chrám, položil ruku na oltář a řekl: „Přisahám při velikosti svatého Kosmy a Damiána, nečiním ti nic zlého, nýbrž až tě odvedu, ode-vzdám tě tvému muži.“ Ona pak, když ho přinutila k přísaze*, ochotně ho následo-vala. Když přišli na jakési místo, kam lidská noha nevstoupila, dšabel se na ženu, která seděla na koni, vrhl, aby jí zabil. Ta pozvedla oči k nebi a zvolala silným hlasem: „Bože svatého Kosmy a Damiána, pomoz mi! Vzdýt' ve víře k vám jsem následova-la tohoto člověka. Co neřtychleji mi pospěšte na pomoc a zachraňte mne z rukou křvežiznivého dšaba.“ Když takto vykřikla, hle, zjevili se svatí v podobě jezdců a s nimi zástup lidí. A původce zla, dšabel, když je spatřil, běžel ke srázu a vrhl se dolů; kos-ti jeho se rozletly na všechny strany, peklo otevřelo svůj chrám a pohltilo jej; a tak se vyplnila slova Davidova*: „A kdo kope jámu, kdo jí hloubí, spadne do té pasti, kterou chystal. To, čím jiné trápí, jemu na hlavu se vrátí, jeho násilnictví na lebku mu pad-ne.“ (Z 7, 16, 17) Služebníci Kristovi Kosmas a Damián pak vzali ženu za ruku a odvedli ji do jejího domu. Tu jí řekl: „To jsme my – Kosmas a Damián, ve které-ji věřila. Proto jsme ti přispěchali na pomoc, zachránit tě z rukou křvežiznivého dšaba.“ Když to žena uslyšela, zachvěla se a vztáhla k nim ruce a s jasotem v srdci pravila: „Hospodine, Bože otců mých, Abraháma*, Izáka a Jakoba* (Ex 3, 6) a jejích služebníků, Pane Bože, nezhrdi ani mnou, služebnici tví, ty jsi zachránil Teklu* v areně; ty, Pane Bože, nezhrdi ani mnou, služebnici požehnaného potomstva, ty jsi zmírnil žár pece tím mladencům* a obrátil je! ve vlahu, ty jsi zachránil Teklu* v areně; ty, Pane Bože, nezhrdi ani mnou, služebnici Kosmu a Damiána. Proto veleblim a oslavuji tebe, Boha všech, neboť' tvé je království i moc i sláva, Otce i Syna i svatého Duchu, nyní i vzdýcky i na věky věkův. Amen.*“

